

Samhälle Opinion Massmedia 1993

ANNA RÖNSTRÖM

1993 genomfördes den åttonde SOM-undersökningen vid Göteborgs universitet. Sedan 1986 har Statsvetenskapliga institutionen, Institutionen för journalistik och masskommunikation och Förvaltningshögskolan genomfört SOM-undersökningarna. 1993 bildade de tre institutionerna SOM-institutet, som hädanefter administrerar SOM-studierna. SOM-institutet genomför också årligen en västsvensk studie – Väst-SOM. Väst-SOM har samma tema som Riks-SOM och genomfördes för andra gången 1993. Olika forskningsprojekt är knutna till SOM-institutet. Eftersom varje SOM-undersökning har genomförts med i det närmaste identiska förutsättningar, finns goda möjligheter att göra jämförelser över tid. Varje SOM-studie har resulterat i en antologi där ett antal författare redogör för sina resultat. I antologin finns också alltid ett metodkapitel (Reimer, 1987; Björkqvist, 1988, 1989; Bennulf, 1990; Kratz, 1991, 1992; Rönström, 1993). Föreliggande metodkapitel har samma uppläggning som de tidigare, för att underlätta jämförelser.

Population och urval

I 1992 års SOM-undersökning introducerades vissa förändringar i urvalet. De har bibehållits i 1993 års undersökning. Urvalet består av 2800 slumpmässigt utvalda personer i hela landet – ett OSU (obundet slumpmässigt urval). Personerna i urvalet är i åldern 15 till 80 år. I likhet med 1992 består urvalet av personer bosatta i Sverige. Även utländska medborgare är således inkluderade. Urvalet för SOM-undersökningarna har förändrats något under åren. Urvalet före 1992 – alltså SOM-86 till SOM-91 – hade åldersindelningen 15-75 år. Under de åren var urvalsstorleken 2 500 personer. Utländska medborgare har förut varit inkluderade i SOM-86, SOM-89 och SOM-92. Samtliga SOM-undersökningar kan göras helt jämförbara genom att utländska medborgare och personer mellan 76 och 80 år exkluderas. I SOM-93 finns

ingen uppgift om medborgarskap från offentliga register, utan uppgiften bygger på en fråga i formuläret om svarspersonen är svensk eller utländsk medborgare. Det finns också en fråga om var svarspersonen vuxit upp, där "annat land i Norden" och "land utanför Norden" ingår som alternativ. Dessa uppgifter avser då endast de personer som svarade; vi vet inte hur många utländska medborgare som ingick i urvalet.

Frågeformuläret

Frågeformuläret är ett samarbete mellan de olika forskningsprojekten och ledningen för SOM-institutet. Det är indelat i sex sammanhållna block:

Fråga 1-14	Massmedier
Fråga 15-29	Politik och samhälle
Fråga 30-41	Energi, kärnkraft och miljö
Fråga 42-50	Sverige och omvärlden
Fråga 51-62	Fritid
Fråga 63-82	Bakgrundsfrågor

Detta mönster har i huvudsak alla tidigare SOM-undersökningar haft och de frågor som har funnits tidigare har fått samma inbördes ordning. SOM-93 innehåller 83 frågor. Eftersom många frågor är uppdelade på delfrågor fick varje svarsperson göra 480 ställningstaganden. Det är mer än någonsin förut. Formuläret för SOM-92 innehöll 360 ställningstaganden. 1993 års formulär innehöll fler frågor, och flera frågor bestod av många delfrågor. Ett fåtal frågor ställdes som öppna frågor, utan fasta svarsalternativ. Det rör sig om vilken morgontidning man brukar läsa, vilka samhällsproblem man tycker är viktiga, vilket land man eventuellt funderat på att flytta till, vilket land man skulle flytta till om man var tvungen att lämna Sverige, vilket yrke man har samt vilken bil man har. Övriga frågor var ställda med fasta svarsalternativ.

Undersökningsplan och genomförande

I likhet med SOM-92 genomfördes fältarbetet med SOM-undersökningen 1993 av SIFO Ronneby AB. Undersökningsplanen var i stort sett densamma som tidigare års. 1993 lades dock större tonvikt vid telefonpåminnelser. Det första utskicket sändes till de 2 800 slumpmässigt utvalda personerna fredagen den 15 oktober 1993. Det innehöll en enkät, ett följbrev, en broschyr och ett frankerat svarskuvert. Redan två arbetsdagar senare, tisdagen den 19 oktober, skickades ett påminnelsekort ut. Kortet tackade dem som svarat på formuläret och bad dem som ännu inte svarat att snarast göra det. En vecka senare fick de som ännu inte svarat en påminnelse bestående av en enkät, ett följbrev och ett frankerat svarskuvert. Efter denna första påminnelse följde SOM-93 en strategi som introducerades med SOM-92. Telefonpåminnelserna påbörjades redan den 18 november och pågick några dagar. Måndagen den 29 november skickades nya formulär ut, men endast till de personer som accepterat att fylla i formuläret samt till dem som inte kunnat nås per telefon. På detta sätt fick vi snabbare klart för oss vilka man kunde räkna som naturligt bortfall och vi undvek att sända ut formulär i onödan. 10 december upprepad proceduren med telefonpåminnelser och torsdagen den 23 december gjordes det sista utskicket och då endast till personer man inte kunnat nå och till personer som sagt att de skulle fylla i formuläret.

Fältarbetet såg alltså ut på följande sätt:

fredag

15 oktober Utskick av enkät, följbrev, broschyr och svarskuvert

tisdag

19 oktober Utskick av påminnelsekort

tisdag

26 oktober Utskick av påminnelsebrev med enkät, följbrev och svarskuvert

torsdag

18 november Telefonpåminnelser till personer som inte sänt in någon enkät (telefonpåminnelserna pågår till tisdagen den 23 november)

måndag

29 november Utskick av enkät, följbrev och svarskuvert till personer som vid telefonpåminnelse accepterat att fylla i formuläret samt till dem som ej kunnat nås via telefon

fredag

10 december Telefonpåminnelser till personer som ännu inte svarat (telefonpåminnelserna pågår fram till onsdagen 15 december)

torsdag

23 december Utskick av enkät, följbrev och svarskuvert till personer som vid telefonpåminnelse accepterat att fylla i formuläret samt till dem som ej kunnat nås via telefon

Metoden att skicka ut ett påminnelsekort två dagar efter det första utskicket är mycket effektivt och gör att en stor andel svarar alldeles i början. En vecka efter det att första enkäten inkommit till SIFO hade över hälften av de 1857 enkäter som blev slutresultatet inkommit. Av de som skulle komma att svara skickade cirka 85 procent in sin enkät under den första månaden. När fältarbetet avslutades den 20 januari hade alltså 1857 enkäter inkommit och en svarsfrekvens på 70 procent uppnåtts.

Svarsfrekvens och bortfall

SOM-undersökningarna har genom åren haft en bra och ibland till och med en anmärkningsvärt bra svarsfrekvens. Samhällsvetenskapliga enkätstudier av det här slaget har i bästa fall en svarsfrekvens på mellan 60 och 70 procent i Sverige, beroende på geografiskt område och typ av svarspersoner (Kratz, 1990; Ohlsson, 1986; Severinsson, 1990). Svarsfrekvensen för SOM-undersökningarna har varierat från år till år. Efter tre år med låg svarsfrekvens 1989-91 verkade det som att det blev allt svårare att få en hög svarsfrekvens på enkätundersökningar. 1992 uppmättes dock den allra högsta svarfrekvensen SOM haft: 71 procent. SOM-93 uppvisar en svarsfrekvens på 70 procent, vilket, tillsammans med SOM-87, är det näst högsta resultatet i SOM:s åttaåriga historia. Svarsfrekvensen från år till år visas nedan:

SOM-86:	68 procent
SOM-87:	70 procent
SOM-88:	69 procent
SOM-89:	66 procent
SOM-90:	66 procent
SOM-91:	67 procent
SOM-92:	71 procent
SOM-93:	70 procent

Från det ursprungliga urvalet på 2 800 personer har 143 personer bortdefinierats som naturligt bortfall. Det naturliga bortfallet består av långtidssjuka, ej kommunicerbara, långvarigt bortresta, ej svensktalande samt ej spårade postreturer. 1993 års naturliga bortfall är det största hittills. Även i 1991 och 1992 års undersökningar var det naturliga bortfallet stort. Anledningen till det är sannolikt att SOM de senaste åren i större utsträckning har arbetat med telefonpåminnelser, varvid man snabbare får reda på om svarspersonen är förhindrad att svara på grund av särskilda skäl. Man får också reda på bortfallsorsaker som man annars inte skulle fått kunskap om. I tabell 1 ges en översikt av urval, bortfall och bortfallsorsaker i SOM-93.

Tabell 1 Urval, bortfall och bortfallsorsaker i SOM-93

Ursprungligt urval	2 800
<hr/>	
Bortdefinierade	143
varav	
sjuka, institutionell vård	45
bortresta, utlandsvistelse	32
postreturer	28
avlidna	2
förståndshandikappade	2
ej svensktalande	10
ej kommunicerbar	24
Nettourval	2 657
<hr/>	
Ej svar på grund av vägran	809
Svar	1 857
Svarsfrekvens i procent	69,9
<hr/>	

Den allmänna bedömningen är att 1993 års SOM-undersökning har en hög teknisk kvalitet. Endast nio personer har avlägsnat sin identifikationsmarkering, lika många som året tidigare. Det beror sannolikt på dels att vi i foljebreven betonade att identifikationsmarkeringen endast var till för att pricka av inkomna formulär och inte för att identifiera vem som svarat, dels att Göteborgs universitet och SIFO står för att undersökningen är seriös.

Svarsfrekvens i grupper

Efter åtta års SOM-undersökningar kan man se ett tydligt mönster i människors svarsbenägenhet, trots ganska stora skillnader i den totala svarsfrekvensen. I tabell 2 redovisas svarsandelen i olika grupper för samtliga SOM-undersökningar, vilket ger goda möjligheter till jämförelser.

Det förekommer inga större skillnader i svarsbenägenhet mellan män och kvinnor. Vissa år är männen lite bättre på att svara och vissa år är det kvinnorna som svarar i större utsträckning. I 1993 års SOM-undersökning slumpade det sig så att män och kvinnor svarade exakt i samma utsträckning.

Svarsbenägenheten i de olika åldersgrupperna varierar ofta ganska mycket. De yngsta och de äldsta svarar i allmänhet i störst utsträckning medan åldersgruppen runt 25 svarar sämst. Allra sämst svarar den åldersgrupp som introducerades i SOM-92, nämligen 76-80-åringarna. Trots vissa variationer under åren, följer SOM-93 väl detta mönster. Sämst svarar 20-24, 25-29 och 76-80-åringarna och bäst svarar 30-39 och 40-49-åringarna.

Svarsbenägenheten i olika landsdelar varierar också från år till år. Det går dock att se vissa mönster. Människor boende i Småland inklusive Gotland och Öland brukar i allmänhet svara bra, så också norrlänningarna. I 1993 års SOM-undersökning är dock svarsfrekvensen för Norrland låg, medan Småland med öarna fortfarande ligger högst. Stockholm och Sydsverige är tidigare i SOM-sammanhang mindre benägna att svara. Så är fallet även i 1993.

Tabell 2 Svansandelar i olika grupper för SOM-undersökningarna 1986-1993 (procent)

	SOM -86	SOM -87	SOM -88	SOM -89	SOM -90	SOM -91	SOM -92	SOM -93
Kön								
män	66	68	65	65	66	64	70	66
kvinnor	63	72	70	66	64	63	65	66
Ålder								
15-19	73	77	76	64	66	65	64	65
20-24	61	68	60	66	59	60	62	60
25-29	60	62	64	59	62	56	65	63
30-39	60	69	65	66	61	59	65	68
40-49	64	68	69	67	65	62	73	69
50-59	66	66	69	66	67	65	71	67
60-75	67	70	67	66	70	70	70	67
76-80							57	60
Riksområde								
Stockholm	53	66	59	61	63	60	66	63
östra Mellansverige	67	69	70	66	66	67	67	65
Småland med öarna	77	71	74	66	70	64	70	72
Sydsverige	68	72	67	61	61	61	64	64
Västsverige	62	74	66	60	66	62	68	71
norra Mellansverige	70	72	69	64	64	62	68	64
mellersta Norrland	69	72	64	63	67	71	68	65
övre Norrland	65	64	74	68	67	67	70	62

Anmärkning: Högsta och lägsta svarsfrekvens varje år är markerade med fetstil.

Avvikelse i svarsfrekvenserna är dock på det hela taget små. Det gör att åldersfördelningen på de svarande i SOM-undersökningarna väl överensstämmer med ett befolkningsgenomsnitt. I tabell 3a jämförs åldersfördelningen mellan svenska folket, urvalen i SOM 1986-1992 och de svarande i samma undersökningar. I tabell 4b görs en liknade jämförelse mellan svenska folket, urvalet i SOM 1992 och 1993 och de svarande i SOM 1992 och 1993. Uppdelningen på två tabeller har sin bakgrund i att åldersintervallet förändrades i SOM-92 och en ny åldersindelning blev aktuell.

Tabell 3a Åldersgruppernas fördelning i SOM-undersökningarna 1986-1993 i jämförelse med Sverige totalt (procent)

Ålder	SOM-86		SOM-87		SOM-88		SOM-89		SOM-90		SOM-91		Sv. bef.
	urv	svar	urv	svar	urv	svar	urv	svar	urv	svar	urv	svar	
15-29	29	30	25	26	26	27	27	27	27	26	27	26	27
30-49	36	34	37	37	37	36	38	40	38	37	37	37	37
50-75	35	36	38	37	37	37	35	33	35	37	37	37	36
S:a procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal svars- personer	1688		1672		1645		1578		1582		1573		**

Anmärkning: Uppgifterna om svenska folkets åldersfördelning är hämtade från Statistisk årsbok 1986. Samtliga urval 2500 personer i åldern 15-75 år. Urv=hela urvalet svar=de svarade.

Tabell 3 b Åldersgruppernas fördelning i SOM-92 och SOM-93 i jämförelse med Sverige totalt (procent)

	SOM-92		SOM-93		Sv. bef.
	urv	svar	urv	svar	
15-29	26	25	26	25	27
30-49	36	37	36	37	37
50-64	20	21	20	21	20
65-80	18	17	18	17	17
S:a procent	100	100	100	100	101
Antal svarande	1889		1857		**

Anmärkning: Uppgifterna om svenska folkets åldersfördelning är hämtade från Statistisk Årsbok 1993. Urval 2 800 personer, 15-80 år, även utländska medborgare. Urv=hela urvalet svar=de svarande.

Fördelningen visar att representativiteten beträffande ålder för samtliga SOM-undersökningar måste anses som mycket god, såväl i urvalet som bland de svarande. Under åren har aldrig mer än tre procentenheters skillnad uppmätts. Årets fördelning ser exakt likadan ut som förra årets.

Internbortfall

Det interna bortfallet är beroende på hur väl svarspersonerna har fyllt i sina formulär. Det är helt en kvantitativ bedömning, där man ser hur många som hoppat över en fråga, ett frågeblock eller ett frågeavsnitt. De enkäter som återsändes utan att ha blivit ifyllda kodades som svarsvägrare. Åtta enkäter var ifyllda så lite att de inte blev godkända. Också de registrerades som svarsvägrare.

Det interna bortfallet är i allmänhet lågt i SOM-undersökningarna, så också i SOM-93. De allra flesta frågorna har ett internbortfall på en till tre procent. Några frågor har dock ett internbortfall på runt tio procent eller mer. Det är till övervägande delen frågor som kan anses vara svåra, som till exempel vad de olika partierna tycker om EG samt vilket parti som har den bästa politiken för att lösa Sverige ekonomiska problem, och de öppna frågorna, till exempel vilka samhällsproblem som är viktigast och till vilket land man skulle flytta om man blev tvingad att lämna Sverige. Partisympati är traditionellt sett en känslig fråga. I SOM-93 har frågan om vilket parti man tycker bäst om ett internbortfall på fem procent, vilket knappast kan anses som anmärkningsvärt högt. Dubbelt så högt är dock internbortfallet på frågan om vilket parti man tycker näst bäst om, något som dock troligen mer beror på att många kan tycka att det är ett svårt ställningstagande. I SOM-93 har även frågan om hur många dagar i veckan man läser sin morgontidning högt internbortfall. Delar av vissa frågor är överhoppade i ganska stor utsträckning. Det rör sig främst om frågor där svarspersonen skall ge sitt omdöme om en rad förslag eller ange hur ofta han/hon till exempel läser vissa namngivna tidningar. I sådana fall är det rimligt att anta att svarspersonen inte läser just den tidningen eller har någon åsikt om just den frågeställningen.

Bakgrundsvariabler

I tabell 4 görs en jämförelse av svarspersonernas sammansättning i demografiskt avseende, baserad på de bakgrundsfrågor som finns i formuläret. Samtliga åtta års SOM-undersökningar finns med i tabellen, så att man kan jämföra SOM-93 med de tidigare årens utfall. Fördelningen är i det närmaste identisk genom åren. Vissa bakgrundsvariabler

kan också jämföras med hur fördelningen ser ut bland samtliga svenskar. SOM:s siffror stämmer väl överens med den fördelningen. Den största förändringen från tidigare års resultat finner man i kategorin sysselsättning, där andelen förvärvsarbetande har minskat med åtta procentenheter sedan 1991 medan andelen arbetslösa har ökat med tre procentenheter under samma tid.

Tabell 4 Jämförelse mellan bakgrundsvariabler SOM-undersökningarna 1986-1993 och samtliga svenskar (procent)

Bakgrunds- variabler	SOM -86	SOM -87	SOM -88	SOM -89	SOM -90	SOM -91	SOM -92	SOM -93	Samtliga svenskar
<i>Kön</i>									
Män	51	49	47	48	51	52	52	50	49
Kvinnor	49	51	53	52	49	48	48	50	51
<i>Ålder</i>									
15-29	30	26	27	26	26	26	25	25	26
30-49	34	37	36	39	37	37	37	37	36
50-75	36	37	37	35	37	37	34	34	33
76-80							4	4	5
<i>Arbetstid</i>									
Heltid	76	74	74	76	77	78	78	79	81
Deltid	24	26	26	24	23	22	22	21	19
<i>Sektor</i>									
Stattlig	17	17	18	16	15	13	16	15	10
Kommunal	28	28	27	31	27	30	27	28	31
Privat	55	55	55	53	58	57	57	57	59
<i>Facklig tillhörighet</i>									
LO	59	59	55	56	56	56	53	56	58
TCO	33	33	33	34	32	32	33	32	33
SACO	8	8	12	10	13	12	13	12	9

Anmärkning: Siffrorna under kolumnen "samtliga svenskar" är hämtade från Statistisk Årsbok 1993. I SOM-86 ställdes frågan om fackförening som 'är' medlem; fr o m SOM-87 är frågan formulerad som 'är/var' medlem.

Tabell 4 Fortsättning

Bakgrunds- variabler	SOM -86	SOM -87	SOM -88	SOM -89	SOM -90	SOM -91	SOM -92	SOM -93
<i>Sysselsättning</i>								
Förvärsarbetande	63	63	63	64	63	60	57	52
Har beredskapsarbete	1	1	1	0	0	0	1	1
AMS-utbildning	1	1	1	1	1	1	2	1
Arbetslös	2	2	2	1	2	4	5	7
Ålderspensionär	14	15	14	15	15	14	17	17
Förtidspensionär	5	4	5	4	3	4	4	4
Hemarbetande	5	4	3	4	3	4	2	3
Studerande	11	11	11	10	10	10	10	11
Ej svar	2	3	2	2	3	3	3	3
<i>Självklassificerad yrkesgrupp</i>								
Tjänsteman	24	28	28	25	25	23	26	26
Tjänsteman, arbetsledande	13	12	14	15	15	15	13	12
Tjänsteman, företagsledande	2	3	2	2	2	3	3	2
Arbetare	44	42	39	40	39	41	40	41
Arbetare, arbetsledande	6	5	6	7	7	7	7	6
Egenanställd arbetare	1	1	1	1	1	1	1	2
Jordbrukare, ingen anställd	3	3	3	3	2	2	2	2
Jordbrukare, anställda	0	0	1	0	0	0	0	0
Företagare, ingen anställd	3	3	4	3	4	3	3	4
Företagare, 1-9 anställda	3	3	2	3	4	3	3	3
Företagare, 10- anställda	1	1	0	1	1	2	1	2
<i>Subjektiv klasstillhörighet</i>								
Arbetarfamilj	52	46	48	45	46	45	47	47
Jordbrukarfamilj	4	4	5	5	4	5	4	4
Tjänstemannafamilj	25	29	27	29	29	26	27	27
Högre tjänstemannafamilj	10	11	11	11	10	12	12	11
Egen företagare	9	10	8	10	11	12	10	10
<i>Politiskt intresse</i>								
Mycket intresserad	9	12	9	10	10	10	12	11
Ganska intresserad	38	41	41	41	42	44	45	43
Inte särskilt intresserad	44	40	41	42	39	37	36	38
Inte alls intresserad	10	7	8	7	8	8	7	7
Ej svar	1	1	1	0	1	1	0	1

Efter åtta år med representativa undersökningar är SOM en pålitlig tidsserie som ger en god bild av svenska folket. SOM-data kan med fördel användas för jämförelser över tid. De olika SOM-datamängderna kan också slås ihop för att få en stor analysdatamängd och möjliggöra specialanalyser i grupper som annars är svåråtkomliga.

Referenser

- Bennulf, Martin (1991) 'Samhälle opinion massmedia 1989 – metod och genomförande', sid 131-142 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *Medier och opinioner. SOM-undersökningen 1990*. SOM-rapport nr 5. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs Universitet.
- Björkqvist, Karin (1988) 'Metodredovisning', sid 63-77 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *SOM-undersökningen 1987*. SOM-rapport nr 2. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs Universitet.
- Björkqvist, Karin (1988) *Tidningsläsning i Gästrikland – en presentation av en läsarundersökning*. Arbetsrapport nr 28. Göteborg: Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Björkqvist, Karin (1989) '*SOM-undersökningen 1988. Metod frågeformulär kodbok*'. SOM-rapport nr 3. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs Universitet.
- Kratz, Charlotta (1990) *Tidningsläsning i sydöstra Skåne. En presentation av en läsarundersökning*. Arbetsrapport nr 3. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Kratz, Charlotta (1991) 'Metod – genomförande, tillförlitlighet' sid 119-133 i Weibull, Lennart och Holmberg, Sören (red.), *Åsikter om massmedier och samhälle*. SOM-rapport nr 7. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Kratz, Charlotta (1992) '*SOM-undersökningen 1991: Genomförande och tillförlitlighet*' sid 221-235 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *Trendbrott?* SOM-rapport nr 8. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Ohlsson, Anders (1986) *Att svara eller inte svara – det är frågan*. Rapport nr 12. Göteborg: Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Reimer, Bo (1987) '*SOM-undersökningen 1986: uppläggnings och utfall*' sid 5-7 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *SOM-undersökningen 1986. Genomförande Deltagare Huvudresultat*. SOM-rapport nr 1. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.

- Rönström, Anna (1993) 'SOM-undersökningen 1992. Genomförande och utfall' sid 191-206 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *Perspektiv på krisen*. SOM-rapport nr 9. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Institutionen för journalistik och masskommunikation och Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Severinsson, Ronny (1990) *Tidningsläsning i nordöstra Skåne. Arbetsrapport nr 2*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Statistisk Årsbok 1986.
- Statistisk Årsbok 1993